

Christian 4. og kvinderne

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 333

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Hans Gregersen

Christian 4. og kvinderne.

Turbine. 362 sider. Illustreret. 349,95 kr.

Af Ida Munk

Forfatteren er læreruddannet, har undervist i historie og engelsk sideløbende med sin forfattervirksomhed, der er omfattende: Mere end 70 bogtitler bl.a. den meget omtalte og anmelderroste 'Underdanmark – livet på samfundets bund' udgivet i 2023.

På bogens omslag omtaler forlaget ham som en erfaren historiefortæller, hvis forfatterskab bygger på en bred viden om og interesse for historie og kulturhistorie.

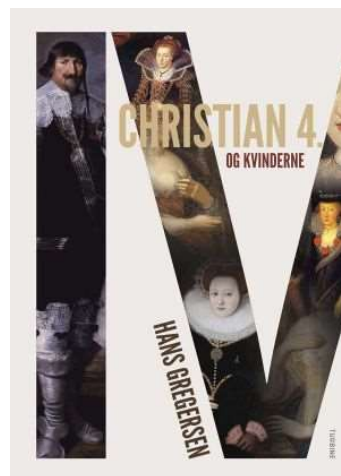
Det angives ligeledes, at bogen giver et "langt mere nuanceret og detaljeret billede af kvinderne, end man hidtil er præsenteret for." og ikke mindst, at det er "den første biografi ... i mere end 30 år."

Bogen er opdelt i fem kapitler: Forår, Sommer, Efterår, Vinter og Den femte Årstid. Desuden indeholder den en tidstavle, en oversigt over Christians børn og deres mødre, en litteraturliste og et person- og stedregister.

Forfatteren henviser til kilder, som han "har haft god nytte af" (s. 11). Det er de otte bind med Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve, hans optegnelser i skrivekalenderne og de mange officielle meddelelser, der er samlet i Kancelliets Brevbøger. Fra disse kilder citeres ofte direkte, men uden præcis angivelse. De øvrige kilder fremgår af litteraturlisten, der er ordnet alfabetisk efter forfatternavne. Der er dermed ikke megen hjælp til at skaffe sig viden om, hvad de enkelte afsnit i øvrigt bygger på.

Desuden angiver forlaget, at han går så tæt på de involverede personer, som kilderne tillader samt at det giver et langt mere nuanceret og detaljeret billede ... end man hidtil er blevet præsenteret for.

Hans Gregersen er faktisk en rigtig god historiefortæller. Bogens første kapitel i afsnittet Forår omhandler 'Den store dag', hvor alle forberedelserne til kroningen d. 19. august 1596 gennemgås spektakulært. Man får virkelig indtryk af, hvor enorme mængder, der skal til af føde- og drikkevarer, bestik, glas og sågar tapetserier, til pynt af væggene samt sengetøj af høj kvalitet. Alt beskrives levende og engageret. Dette kapitel følges op af en ganske kort beskrivelse af adelsstandens



herregårde og levevilkår i set i forhold til fæstebønderne illustreret af fotos af herregårdene fra perioden.

Da Christian d.4. to år efter sin kroning blev gift med kurfyrstedatteren Anna Catherine beskrives også denne fest med underholdende detaljer om forsyningerne til bespisning og ophold for gæsterne – de enorme mængder til denne fest, der beskrives som beskeden pga pesten i landet, virker forbløffende på nutidens læsere.

Bogens titel er 'Christian 4. og kvinderne': dronningen er den første kvinde, der omtales. De øvrige kvinder, der beskrives er dem, som kongen har en meget direkte relation til udover hans mor og 'svigermor' (Ellen Marsvin), nemlig mødrene til hans mange børn. Her er tale om fire kvinder foruden dronning Anna Cathrine; Kirsten Madsdatter, Karen Andersdatter, Kirsten Munk og Vibeke Kruse. Dertil kommer nogle navne på sandsynlige elskerinder som Anne Mortensdatter, Margrethe Sehested, hvis børn rygtevis tilskrives kongen, da han ofrede større summer på dem, omtalt i kapitlet Kongens veninder (s.101-115). Her nævnes også, at der måske var endnu en veninde, Anne Vibolt.

Man kunne måske forvente, at bogen med titlen 'Christian 4 og kvinderne' ville omfatte omtale af flere kvinder end kongens egne, nære relationer. Det kunne være en samfundsmæssig beskrivelse af, hvorledes kvinderne på den tid levede deres liv, og hvilken betydning de store klasseforskelle havde for kvinderne; kvindernes økonomiske rettigheder, pligter og formueforhold og f.eks. kongens ageren i forhold til hekse. Det sidste omtales helt kort som "hans sygelige frygt for hekse og troldfolk" (s. 31). Enkelte kvinder bliver omtalt som f.eks. Ingeborg Skeel, der var både godsejer og lensmand, hvilket "uden tvivl (har) medvirket til de mange sagn og urimelige historier, der er blevet fortalt om hende og hendes påståede gerrighed og ondskab. Menigmand har jo aldrig haft det nemt med stærke kvinder, der er trængt ind på mændenes enemærker." (s. 23) Her kunne det have været spændende, at forfatteren fortalte om, hvorfor disse sagn og historier er 'urimelige' – hvor er kilderne til disse historier og til benægtelsen af deres rigtighed?

Det er uklart, om der er tilstrækkeligt med kilder til en fortælling om dronning Anna Cathrine, hvor det angives, at dronningen i 1599 havde urolige nætter pga kongens rejse med en eskadre nordpå (s. 81). Forfatterens fortællelyst kommer også til udtryk i flg omtale af forholdet mellem kongen og dronningen: "Det lå i hele hendes opdragelse, at hun skulle udfylde den tildelte rolle i livet så godt som muligt. Til gengæld er det mere usikkert, om hun i større grad har formået at fastholde kong Christians erotiske interesse. Han var da heller ikke hende tro gennem hele ægteskabet, for inden Anna Cathrines død dukkede der en københavnsk borgmesterdatter op, som han havde en affære med." s. 84. Men forfatteren markerer dog også, at "om hun ellers kunne tilfredsstille kongens lidenskaber, ved vi ikke noget om." (s. 85), "...for til forskel fra Christians kommende forhold til adelsfrøkenen Kirsten Munk har vi ingen breve, skrivelser eller andre skriftlige vidnesbyrd, der går tæt på kongens samliv med den unge fyrstedatter fra Brandenburg" (s. 85)

Kongens forhold til Kirsten Munk – og hendes mor Ellen Marsvin - fylder hovedparten af bogen fra s.115 til s.292, foruden yderligere omtale forud og efter.

Forfatteren betegner relationen mellem kongen, Kirsten Munk og dennes elsker som en kulørt kærlighedshistorie (s. 213). Han bruger en række kilder til direkte citat, men det fremgår ikke, hvorfra der citeres; om det er fra kongens skrivelser, breve, ordrer eller andet eller mere præcist, og i hvilket omfang det er Kirsten Munks breve eller skrivelser.

Bogens sidste kapitler omhandler 'Kongen og kammerpigen' Vibeke Kruse samt deres to børn foruden problemerne mellem kongens mange børn, ikke mindst naturligvis Leonora Christina og dennes mand Corfitz Ulfeldt.

Bogen giver et fyldigt underholdende og spektakulært billede af kongen og en række af personlighederne omkring ham. Her er samlet rigtig meget af historikken om kongen og hans udskejelser i forhold til det gode liv.

Men nuancer og detaljer er kun i beskeden omfang underbygget med umiddelbart identificerbare kilder.

SE RELATEREDE ARTIKLER



FREDENSBORG SLOT



FYRSTE AF NORDEN



HUSET ROMANOV



Flammen og Citronen

Oktober 1944 blev voldsom for modstandsbevægelsen. Det lykkedes gestapo at ramme Holger Danske voldsomt indenfor blot en uge



Carl Nielsen-museet hædret

Carl Nielsen Museet vandt i sidste uge den flotte Micheletti Award foran en masse dygtige konkurrenter



Hyldest til Peder Bundgaard

Den 23. oktober 2024 inviterer Danmarks rockmuseum, RAGNAROCK til et hyldestarrangement for den kendte illustrator



Museumsnumre 96 - Fonograf og pladespiller

Ole Mortensøn fortæller om musik fra smarte maskiner



TV-tips, uge 42, 2024